

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Focea apare în fie care
Sambătă

Unitatea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unitatei”
în
Blaj.

Foaițe bisericească-politică.**Anul XIX.****Blaj, 23 Octomvrie 1909.****Numărul 41.****Arhieriei nostri și biserica din Cluj.**

Conferența episcopescă, ținută aici la centrul Metropoliei în zilele de 6—8 Sept. va rămâne înscrisă în analele bisericii pentru atitudinea bărbătească și solidară, ce a precizat, în chestiunea gravă a catehizării. Dar, precum vedem din circularul nr. 6696/1909 nu numai prin chestiunea catehizării s'a făcut celebră aceasta conferență, ci și prin faptul, atât de rar în viața noastră bisericească, pe care ținem să-l relevăm, anume, că I. P. S. S. Arhieri au consacrat deodată și idea noiei biserici din Cluj, ca o idee vrednică de atențiunea întreg clerului și poporului credincios din întreaga mitropolie, la a cărei realizare și întrupare se cuvine să-și iee partea sa fiecare preot, și fiecare mirean cu credință, din ori care diecesă, din ori care parohie a bisericii române unite cu Roma. Faptul acesta trebuie să ne înveselească, pentru că ni-se dă acum odată prilejul de a dovedi, că și noi uniții suntem una; că și noi avem scopuri comune și ținte înalte, care ne intrunesc la un fel de gândire și faptuire, măcar din când în când.

De ce să nu recunoaștem oare, că până acum eram separați, ori cât ne-am numi uniți? Că chiar și în chestiuni importante procedam fiecare cum ne tăia capu? Doar o simțim cu toții, că clerul din feliuritele dieceze e feliurit, și că spiritul de solidaritate ne lipsește. Chestiunea catehizării, așa cum a propus-o contele Apponyi, cu bruscheța odiosului ordin, ne-a adus la o procedură unitară. Dar nu numai într-o chestiune, ci în toate trebuie să purcedem solidari. Trebuie să ne cunoaștem și să știm unii de alții. Trebuie să aducem poporul întreg la conștiința unității organismului nostru bisericesc. Trebuie să învățăm ce e

bun și dela frații neuniți, cari au deșteptat cu mult mai bine conștiința unității și solidarității lor bisericești, decât noi. Cultul ce l-au făcut și-l fac ei lui Șaguna contribuie mult la cimentarea acelei solidarități. Dar noi câți arhieri iluștri avem de care poporul nostru nici cu numele n-a auzit. Și cine e de vină, dacă nu noi și lăsalnicia noastră!?

E timpul, să ne scuturăm și noi din amurțea și concentrându-ne puterile, împreunându-ne sufletele, să purcedem mai solidar întru toate.

În scopul acesta colecta pentru noua biserică din Cluj e un foarte potrivit prilej. Se va da prilej de a vorbi odată în fiecare biserică de Cluj, de cea mai mare și importantă parohie din întreaga Mitropolie! Se va putea spune, cum a întemeiat-o Episcopul Bobb înainte cu 100 ani; cum le-a zidit biserică, din al său, când erau 80 suflete, și cum s'au sporit la șasă mii, într'un oraș cu 60,000 locuitori! Li-se va putea arăta credincioșilor, ce înseamnă Olujul în Țara noastră, în inima părților ardelen, unde sunt atâtea școale, și în ele atâta elevi români. Se va putea face să simtă fiecare credincios, că ce înseamnă a ține cu toții la olaltă, cei de o lege și de o limbă; ce înseamnă a pune umăr la umăr, inimă la inimă, când e vorba de a face un lucru mare, pentru vaza bisericii, pentru cinstea neamului și pentru mărirea lui Dumnezeu. Se va putea spune odată, că noi Români, cari ținem sfânta legătură cu mama Romă, suntem mulți în această Țară, că avem patru vlădicii, și că preste toate e Metropolia dela Blaj, luminătoarea tuturor Românilor și singura luminătoare într-o vreme.

Se va putea deștepta simțul solidarității, care întărește pe fiecare, și simțul frățietății, care este roada dragostei creștinești.

Se va apela apoi la sărăcia celor mulți, cari tocmai de aceea sunt bogăți, că sunt mulți, Oricât de puțin ar dă, se adună mult dela mulți. Am văzut cu ochii când cu colecta pentru nenorocții dela Messina. S'au adunat, pe ușor, vre-o 15,000 cor. cu tasul din bisericile unite; așa crițarește în districtul protopopesc al Clujului s'a adunat mai mult ca în ori care alt; neasemanat mai mult. Și acum tocmai din centrul acestui district se aude glasul de cerere! Și vor dă creștinii nostri bucuroși. Auzim, că la Teiuș de pildă se întrec creștinii, cari să deie mai bine. Doar e vorba de frați apropiați, — nu ca la Messina — și e vorba a clădi din temelie, — nu a risipi ruine — și e vorba de o biserică! O biserică mare, care să cuprindă pe toți cei mulți, cari se adună în Cluj; de o biserică frumoasă, care să facă cinste numelui românesc; de o biserică, care să fie un monument grăitor în mijlocul neamurilor și legilor feliurite, ce trăiesc în Cluj ori trec prin capitala vechiului Ardeal.

E timpul să ne dedăm poporul a crea din jertfele sale monumente și așezăminte. Am avut atâta arhieriei mari și generosi, în cât ne-am prea dat a aștepta totul de sus, dela tronul arhieresc. Dar lipsele s'au înmulțit. Azi trăim în epoca masselor și a democrației. Mult pot cei buni împreună. Nu trebuie să așteptăm tot dela unul ceea ce mai ușor putem face cu toții împreună. Fapta singuraticilor e bună de îndemn și de pildă. Dar faptuirea tuturor e mai efectivă, și mai înălțătoare prin legătura sufletească, de care dă dovadă.

Catedrala din Sibiu, — care vestește în orașul Sașilor ființa și vitalitate Românilor — a fost idea unui arhieriu, Șaguna; dar cu timpul s'a făcut monumentul clerului și poporului întru amintirea lui Șaguna, spre mărirea lui Dumnezeu.

În acest monument s'a eternizat solidaritatea clerului și poporului gr.-or. la începutul veacului al XX și dârnicia tuturor pentru biserică. Asemenea trebuie să fie la noi biserică cea nouă din Cluj: monumentul unirei dintre Români uniți cu Roma. Să știe toți unii de alții și să se ajute frățeste, creștinește.

Ceeace a început vlădica Bobb, și a continuat mireanul Havași, să o desăvârșească acum toți ceilalți mireni, sub cârmuirea și sub îndemnul faptei și a cuvântului preoților și Arhierilor lor, și atunci se va fi dat o vie dovadă despre unirea noastră cea dintre noi. Atunci pietrele noii biserici din Cluj vor grăi, și vor grăi tuturor despre *solidaritatea și frățietatea*, de care așa de mare lipsă avem cu toții, mai ales în aceste timpuri, cu adevărat grele.

* * *

Iată cerculariul din vorbă:

Biserica gr.-cat. din Cluj, edificată din dârnicia Episcopului de binecuvântată amintire Ioan cândva Bobb, precând numărul credincioșilor gr.-cat. din aceea parohie eră abia de 80, astăzi este atât de modestă și neîncăpătoare, încât necesitatea de a se edifica o nouă biserică corespunzătoare numărului de acum al credincioșilor noștri din Cluj, care de mila lui Dumnezeu se apropie de 6000, — se simte în măsură tot mai apăsătoare.

Curatoratul acelei biserici deja de zeci de ani lucră cu zel laudabil pentru adunarea

mijloacelor de lipsă la edificarea noii biserici, și osteneala nu i-a fost lipsită de binecuvântare, pentru că astăzi dispun deja de un fond intern corespunzător și în loc de frunte, iar din generositatea marelui titor al acelei biserici Ștefan cândva Havași-Oașan cavalier al ordinului S. Silvestru, dispun de un capital relativ la împrejurările noastre destul de considerabil, destinat pentru edificarea bisericii.

Aceste însă sunt de tot neîndestulitoare pentru realizarea scopului măreț de a da credincioșilor noștri din Cluj un locaș sfânt unde să se împărtășească de binecuvântările și darurile sîntei noastre credințe, și care să-i concentreze să-i atragă și să-i caprindă pe toți și să-i scutească de feliuritele și nenumăratele ispite la cari sunt espusi, fiind risipiți într'un oraș mare cu 60.000 locuitori.

Dela înșiși credincioșii noștri din Cluj deși dâșii formează cea mai număroasă parohie gr.-cat. din întreaga provincia metropolitană, nu se poate aștepta ca să-și implinească lipsa aceasta din propriile mijloace, fiind partea covârșitoare din ei lucrători zilieri.

Dreptaceea recurg la inimile creștinești ale tuturor membrilor bisericii noastre și-i roagă să le vină întru ajutor contribuind pentru zidirea bisericii din Cluj cu cât și cu ce se vor îndura.

Noi luând în socotință, că Clujul prin mulțimea instituțiilor sale publice (Universitate, 2 academii, 2 preparandii, 3 gimnazii complete, școală superioară de fete, 3 școli civile, școală industrială, apoi clinicele, sanatoriul, mulțimea oficiatelor centrale, casarmele ș. c. l.) concentrează acolo mulțime de credincioși din întreaga Provincie metropolitană, apoi că în Cluj toate confesiunile din țară sunt reprezentate și înzestrate în măsură bogată și impunătoare, apremiem cu ce toată bunăvoința nizuințele curatoratului

bisericii din Cluj, cu privire la edificarea unei biserici nouă și pentru promovarea scopului acestuia deschidem colectă în toată Arhidieceza, carea recomandându-o cu căldură, dispunem următoarele:

1. Fiecare paroh să vestească atât în biserică parohială, cât și în cele filiale cerculariul acesta pe lângă cuvântare potrivită statorind o zi de sărbătoare sau duminică, în care să se facă colectă în biserică spre scopul acesta.

2. Rezultatul colectei fiecare paroh să-l spedeze direct la Administrația centrală capitulară, făcând deodată raport în scris protopopului concernente despre rezultatul acela.

3. Fiecare protopop va înainta încoace rapoartele din toate parohiile districtului său cel mult până în 31 Decembrie 1909.

În fine aducem la cunoștință cumcă P. V. Ordinariate episcopicești de Gherla, Oradea-mare și Lugoj, apremiind cu simțeminte frățeste cauza aceasta, vor deschide asemenea colectă în Diecezele Sale.

Din conferința episcopicească de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută la Blaj în 8 Septembrie 1909.

Libertate de învățământ.

Când conflictele între biserică și stat pe terenul învățământului devin tot mai acute, este importantă chestia: care dintre aceste două puteri are dreptul conducerii pe terenul învățământului și creșterii? Condoinarea o eschide natura unitară și țânta omului. Sau biserică are dela Dumnezeu și ține conducerea spirituală și morală în învățare și creștere, sau statul. Dacă dreptul de a învăța și crește este a bisericii, atunci drepturile statului numai subordonate bisericii să pot validă; iar dacă statul este

FOIȚĂ.

Zile de vară.

— Note de drum. —

Pe valea Jiului.

Coborâm la *Petroșeni*, cu inimile strânse și cu grumazii gătiți pentru fumul ce se vede de departe.

Coboară din trenul, lung la nesfârșire, cea mai felurită lume ce se poate inchipui. Lucrători de tot neamul: bănațeni cu fețele deschise și cu sumane albe, ardeleni dela Murăș, cu cămeși scurte și fără plete, rusnici din Maramurăș cu ochi blajini și cu mustețele pe oală, unguri în port nemțesc, și mai știe Dumnezeu ce limbă vorbesc ăia de colo cu pantalonii galbini, strimți, și cu scăpărări de ură ascunsă în ochii mici. Multe femei cu obraji sters și altele cu nasuri roșii. În gara afumată, respingătoare, e un huet și un clocot, de pe tine, om venit din curețenia aerului livezilor dela țară, te iau dureri de cap și abia apuci să scapi odată pe poarta prea strâmtă pentru atâta lume. Nici stradele însă, tot afumate, și ele nu-ți desfășură ceva mai atrăgător. Multe trăsuri hodorigite, cari răscolesc praful în nori deși și aceiași oameni, cu cămeși negrite de sgură, alergând infrigurați după treburi.

Vuet de locomotive pretutindenea și colo departe, în spre margini, coșuri negre se se ridică în văzduh, vărsând neconținut fum înecător din gurile lor de iad. Și tot mai multă lume grăbită pe la răspântii, lume pe care n'o cunoști și de care ție teamă văzându-i alergarea nebună după himera vremurilor de astăzi: banul.

Trecem pe lângă câteva biserici într'un stil nou fără însemnătate, între cari una luterană și totuș cu cruce pe creștet. Cea românească, unită, răsare sus peste drum, lângă un fost parc, care e ocupat acum de stat pentru clădirile ce plănuieste pe lângă minele sale. Are pictură de Smigelschi, pe pe care dorim mult să o vedem. Păstorește aici un protopop bătrân, pe care însă astăzi îl înlocuiește un preot tinăr, cu frumoase pregătiri, doctor în teologie dela Viena, spre casa căruia țintim acum. Aflăm multă căldură pretinească în casa părintelui *Brânzeu* și o inimă bună românească, pe lângă o bibliotecă vastă și toate revistele românești de seamă.

Petroșenii ca toate satele de mai la vale de pe Jiu, afară de Vulcan, sunt o colonie veche, de sus de pe lângă Hațeg dela Pietroși, ca și Livezenii dela Livadea, Bărbătenii dela Râu-Bărbat, Coroeștenii dela Coroești, Păroșenii, de mai departe, dela Păroși, și altele. Cică văile Jiurilor, înainte vreme, chiar numai cu vreo 200 de ani, erau pustii, străbătute doar de pasul cio-

banilor pletosi, din neamul lui Bucur dela Măteștii lui Jul. Verne. Și atunci vorbăria Jiurilor săltărețe nu eră tulburată de huritul trenurilor grele cari au gonit astăzi toată poesia și vraja acestor maleaguri pitorești. Cărbunii au început să se scoată la Petroșeni abia pela 1872 și, încolo, la Petrila și la Aninoasa ceva și mai târziu.

Iar acum toate coastele dealurilor împrejmuitoare sunt scobite de *wercurile*¹⁾ la come, între cari vezi afișat pretutindenea numele: *Salgoturján*, ale căreia sunt toate așezările mai de seamă și celea mai bogate mine. Ziua-noaptea vin corfele veșnic călătoare cu încheieturi de fer, pe sus, peste case, aducând bogăția ascunsă a pământului; ca să o treacă lungilor trenuri gemătoare, cari să o împartă tuturor mașinilor flămânde din largul țării. Ziua-noaptea se strecoară pe gurile fără fund ale minelor, oastea întunecată a lucrătorilor cu fețe uscate, și măruntăele dealurilor din preajmă nu mai înceată să vuiască. Iar fumul coșurilor nu se mai ridică nicicând din largul văilor.

Se poate presupune, dar Te convingi de fapt, că Petroșenii sunt o localitate plină stup de tot neamul de străini, funcționari, ingineri, lucratori, negustori, între cari Jidanii își țin locul lor, afișând celea mai mândre nume deasupra vitrinelor murdare și a cafenelelor pline de muște, ca Herz și mai

¹⁾ Așa se zice aici societăților de exploatare.

inzăstrat cu puterea supremă pe terenul învățământului și creșterii, atunci biserica n-are drept de existență, lipsindu-i fundamentul de existență: *învățarea și creșterea*.

Omul fiind animal rațional, singur numai Dumnezeu are drept la acel suflet. El are drept de a hotărî cum să fie, și ce să facă acel suflet, adică El singur are drept și biserica, căreia i-a încredințat acest drept de învățare: *Totă puterea este dată mie în cer și pe pământ: mergeți și învățați toate neamurile pământului*. Acest drept al bisericii dela Dumnezeu căpătat, începând dela *reformație*, când autoritatea bisericii, a așezământului divin s'a sfărmat, în locul ei, din ce vreme în imperiul adevărului și moralului nu este ordine fără autoritate, *reformația* n'a putut institui chiar după principiul său *alta*, decât cea pământească, — prin statificarea școalelor s'a confiscat și în continuu să confiscă și azi pe diverse motive. Așa la noi pe tema șovinismului — *unitate națională maghiară* — în mare măsură se face pregătire spre închiderea, nimicirea școalelor confessionale. Unitatea națională maghiară nu se poate realiza, dar nici nu e de lipsă, ba mult păgubitoare pentru stat.

Că oare ce înțeleg corifeii de domni sub numirea: *unitate națională maghiară*, nu o spun, dar noi naționalitățile, mai ales noi Românii și prea tare o știm și o spunem: Ei vor unitatea doctrinelor, fiindcă din acelea izvoresc: simțămintele, moravurile și tendințele. Statul în acest chip vrea să frământă pe tot cetățeanul după chipul și asemănarea sa. Câte sisteme în creerii miniștrilor, atâtea forme și icoane de cetățeni. Spre această unitate este necondiționat de lipsă oareșcari adevăruri, cari să le primească precum în prezent, așa generațiunea viitorului. Este imposibil chiar și cu forță a produce așa unitate. Această forță din caz

în caz pe o scurtă vreme le poate respinge împotririile publice, dar nu le poate suporta cele interne, căci subjugarea numai le întărește acelea, ca aburii cât mai tare condesați să explodeze cu o putere potențată și să o dărime cea unitate.

Statul pe nici un teren nu poate efectua unitatea gândului, simțului, și voinții. Statul, mai bine societatea este împărțită în mii și mii de părți diverse, ba chiar contrare. Nu este unitate în principiile relig., filosof., politice. Unitate, uniformitate, neschimbare numai acolo este, unde nu este libertate, progres, fiind elementul vital și esențial al perfecțiunii *libertatea*. Omul contra naturii n-are putere. Pe un scurt timp o poate conturba, dar nu schimbă. În veci nu-i va succeda statului crearea unității spirituale și morale.

Abzică statul de idea că cu monopolizarea școalelor va putea face *unitatea națională*. Când statul monopolizează cu școalele asta o face cu vătămarea drepturilor esențiale și cu călcarea tuturor libertăților, căci legea fără bază nu e lege, nu poate obliga în conștiință. Cu *forța*, cum arată istoria, se poate oprima *dreptatea, dreptul și libertatea* însă mai iute, ori mai târziu erumpe și-l șterge pe usurpător.

Scopul și subsistența statului numai unitatea acelor însușiri o poartă, cari sunt de lipsă spre aceea, ca libertatea pe terenul triplu a *cugetului, — simțului, — voinții*, să o asigureze, dar nu să o împiedece mai mult să o infiereze. Unitatea însușirilor consistă în respectarea drepturilor reciproce și în împlinirea datorințelor izvorite din acelea drepturi reciproce.

Interesul statului fie cât de mare bun și îndreptățit nu îndreptățește statul la toate mijloacele, nu spre vătămarea drepturilor

divine și naturale, pentru că asigurarea drepturilor esențiale este mai mare bun, decât interesul statului, ba, decât însași existența statului, care chiar pentru asigurarea drepturilor există. Omul, familia, societatea nu se poate jerfi pentru stat. Căci statul este pentru om, și nu omul pentru stat. Nici lipsa nu ne îndreptățește la vătămarea drepturilor. Când statul prin statificarea școalelor țânțește *unitatea națională*, vatămă drepturi esențiale, drepturi personali: libertatea cugetului, religiei, conștiinții și învățământului. Când statul pretinde guvernarea celor spirituali, răstoarnă ordul natural al lucrurilor. Când statul păgân s'a bazat pe forță și-a putut forma drept la creștere, dar la creștini statul numai pentru libertate trebuie să fie.

După aceste oare are drept statul ca să le jignească naționalitățile în limba lor și să pretindă părăsirea limbii și naționalității și spre împlinirea acestora să dispună în toate școalele de învățământ și creștere? De toate acestea ar fi o necesitate imperativă spre conservarea și țânta statului — poate că ar avea, — dar necum să fie o necesitate, ci este chiar mult păgubitoare pentru stat. Ar avea drept la cele sus amintite, de s'ar putea realiza, dar nici vorbă! este cu neputință această realizare. Naționalitățile îndreptățite după legea firii în morțiș la națiunea și limba lor dată de Dumnezeu. Astfel numai prin călcarea drepturilor esențiale ar reuși statul cu această manipulare și ar izbucni chiar contra lucrului intenționat primejduind unitatea, concordia, conservarea, statului. De comun astfel de conflicte nasc revoluții îndreptățite, desfac unitatea în stat, ba chiar însuș statul. Numai și suspiciunea astorfel de tendințe câtă neîncredere, înstrăinare și amărăciune produce în sufletele naționalităților. Apoi aceste frecări rezultă

știe focu câte feluri de *stein*. Un fereștrău, care încarcă zilnic multe vagoane, a îmbogățit și ține zilnic la Pesta, în palate, tot pe un jidan.

Statul are aici, de curând, un liceu complet, pentru care zidește acum un edificiu. Urmează și câțiva Români cărora nu le este îngăduit să cetească vreo carte românească fie chiar și de rugăciuni. Altfel profesorii sunt o amestecătură de tot felul de confesiuni, între cari mulți Jidani, cari nu se sfiesc să jignească credințele religioase ale multora dintre elevi și la examene chiar, se dau scene ca următoarea, de care am auzit:

— Unde pune Dante pe popi? — e întrebat un elev la Istorie.

Elevul roșește și se gândește puțin.

— În fundul iadului!

Profesorul, care eră luteran, zimbăște și trage cu ochiul spre popa catolic de alături.

— Dar pe Luther, unde îl pune? întreabă popa.

— În rai! răspunde elevul cu curaj în vederea meritelor.

Ei, dar lasându-le astea noi ne gândim la băeții de neamul nostru, cărora li-se fac greutăți în a asculta și numai elementele credinții strămoșești în limba maternă.

Noi avem aici un avocat, Dr. Olariu, o bancă „Jiana,” cu funcționarii ei, încă o

familie de preot, Stanca, și câțiva slujbași în serviciul statului, la poliție, și la oficiul de graniță, cari însă, acești din urmă, nu arată nici o dragoste fraților lor de aceeași limbă. Și marea mulțime a lucrătorilor îmbulziți prin coloniile dela margine, pentru cari acest oraș american e o școală de înțicăloșire și de desbrăcare a tuturor însușirilor curate aduse din satele de pe Murăș, dela Someș sau din sus din Maramurașul altor dureri. Am văzut o femeie dela țară, care spunea, că e dintr'un sat de pe lângă Brad și se află în cea mai deplorabilă stare și ca moral și ca fizic.

În altă dimineață vizităm biserica românească din deal și admirăm pictura lui Smigelschi, din vremea de dinainte de catedrala din Sibiu. Ne face așa de bine ascultarea unei liturgii românești și ne pare așa de rău, că nu-i Duminecă sau sârbătoare, ca să vedem leacul sfinței slujbe ce impresie face asupra sufletului bietei lumi de lucrători aduși din satele lor de greul vieții. Ori doară?... Ne cutremurăm și nu mai gândindu-ne, că fumul stricat al acestui cuib să fi astupat în sufletele lor chiar și fiorul sfinței credințe strămoșești. Teama ni-se mărește când vedem, că are prea multe și prea largi crișme jidovești acest Petroșeni și de tot mulți străini cu ochi de ură printre lucrători.

Întâlnim pe stradele largi și nu de tot curate delejanța de poștă a României apropiate, care vine dela Târgu-Jiu și trece în-

tr'un duruit încrezător, în galopul celor patru înaintași focoși. Iată și elegante trăsuri, cu vizitiul în port gorjenesc, cari aduc, de dincolo, boieri cu pungile groase și cucoane în mătăsuri, cari după vechea lor datină păcătoasă ciripesc pe franțuzește. Acești boieri vin aici, ca pretutindinea în Ardeal, ca să deie pe domnul și să lase bani grei în șipeturile jidanilor. Noi ardelenii, Românii, puțin folos și puțină mândrie avem pe urma lor. Ori mai bine: nici una, nici alta.

Trecem și pe la familia părintelui Stanca, al cărui fecior Sebastian, astăzi preot la Vulcan, facea parte din Redacția „Poporului Român” din anii dintâi. Ne primește o frumoasă domnișoară, care vorbește foarte draguț românește. Aflăm aici și multe cărți și reviste.

Un circ, în piață, adună seara lume pistriță, care vine multă pentru luptele internaționale cu premii. Slabe producții cu cai și un joc american în care o damă roșie își arată, cu nerușinare, picioarele. Apoi un biet mefisto, cu chinuite răsuciri de trup și de tot sarbede glume de clowni. Iată, pe urmă, vin luptătorii: un ungur cu mișcări încrezute pentru publicul șovinist, care aplaudă cu frenezie; un colos dela Rin, vine flegmatic și cu tact; un Rus cu cușma albă pe fruntea de urs cioplit și cu iataganul la cingătoare; un Ceh sprinten și un urias sârb, care cutremură pământul sub stălpii lui de elefant. Pe urmă se înceară la luptă câte doi, în care neamțul face tot sudori și vâ-

mai mare pagubă decât bine, și cum așteaptă din subjugare.

Principiul neresturnabil este: *statul fiindu-i baza fundamentală și scopul principal scutirea și asigurarea drepturilor și prin vătămarea acestora nu-i îndreptățit a produce nici un fel de bine, fie acela mai odată așa de folos și de lipsă statului.* Lucră în contra voiei lui Dumnezeu, care voințe unitatea în omenime, dar în unitate și varietate monopolizarea școalelor spre *unitatea națională maghiară* față de naționalități, vătămă dreptul natural. Fiecare națiune are drept natural, ca fiecarele individ a-și conserva naționalitatea și limba ca pe însușirea sa cea mai proprie, care este factorul suprem în organism de-a exprima viața internă, va se zică limba îi este viața fiecărui popor, ba la noi Români mai scumpă și decât viața, ce o jertfim pentru ea. Precum n-are drept nime a dispune după plac cu trupul și sufletul altuia, așa nici cu însușirile lipite de acelea: cu obiceiurile, facultățile, limba.

Nici acea împrejurare nu-i dă drept statului, că majoritatea naționalității sale stăpânește, pentru că izvorul dreptului nu e majoritatea și puterea, aceasta se întâmplă în viața dobitoacelor, — ci voia lui Dumnezeu, care nici la un factor nu i-a putut da așa menire și la aceasta menire așa drept, ca memirea și dreptul altuia să-l calce, și nimicească.

Dacă interesul ar îndreptăți statul pe terenul învățământului, atunci nu este drept, ce să nu-l poată ataca și nimici, căci nu este mai sfânt drept decât al învățământului și creșterii. Altcum ordinațiunea ministerială pentru catehizarea elevilor români în ungurește, n-are bază legală, căci așa ceva nici se poate cuprinde în lege, ci ar fi contrară legilor divine și naturale. Doar abia este chestie la noi — statul poliglot — ce cu puțin sofism și rabulistică nu s'ar putea aduce în legătură cu interes național, sicut figura docet, când și „*Tata nost*“ este a se rosti din partea Românului în limba maghiară tot din interes național. Dl ministru își ascunde acest șovinism în sofisme: *din punct de vedere didactic*, care aserțiune din

nătăi pe ungurul obraznic. Mie însă nu-mi plac svârcolirile astea ale cârnii și-mi pare rău de seara pierdută.

Un tren, încet de tot, de parcă ar fi olog, ne scoate din acest Pittsburg al Ardealului și peste Livezeni, în sus pe celalalt Jiu, cel românesc, ajungem la *Vulcan*, un alt Pittsburg, dar în miniatură.

A. M.

H a z.

La târg.

Intr'o șatră cu haine:

— Cât costă bunda asta, domnule!

— Ca să nu-ți cer zece prețuri, o sută de coroane, apoi 90, apoi, 80, ca să nu ne tocimim, prețul cel de pe urmă e 70 cor.

— Nici mie nu-mi place să mă tocmesc! Nu-ți dau nici 10, nici 15, nici 20 coroane. Vrei s'o dai cu 25 coroane.

— Adă banii.

lipsa documintelor didactice cade, căci nici legătură fizică, nici morală nu este, ce ar putea lega limba maghiară de Tatăl nostru românesc. Inșă așa s'a declarat dl ministru la observațiunea: pe ce temă a pus într'o căciulă și Tatăl nostru românesc și limba maghiară?

Cine nu vede aici jignirea cetățeanului pacinic în limba sa dată de Dumnezeu și cine nu vede în nepomenita ordinațiune „*mâna liberă*“ răscumpărată cu mare preț din partea stăpânirii? Aceasta este o operație artistică, precum alte nenumărate de acest fel din partea guvernului, fără știrea medicilor iluștri adunați în congres la Pesta din toată lumea, cari toate le-au văzut, ca acel pelegrinaș la Roma, care nu vede pe Papa.

Vasile L. Tămaș,
preot gr.-cat.

M A I N O U.

Excelența Sa Mitropolitul a convocat Sinodul arhidiecezan pe ziua de 23 Noemvrie n. 1909 spre a se „sfătui în Domnul și a supune deliberării lubitului și Veneratului Cler unele chestiuni de foarte mare importanță.“ Iată unele din acestea:

1. chestia *fondului preoților deficienți și a fondului arhidiecezan viduo-orfanal*, care cu drept cuvânt preocupă în măsură foarte mare interesul Veneratului Cler arhidiecezan.

Atât augmentarea acestor fonduri, cât și dotațiunea, cu care se împărtășesc din acelea preoții deficienți și respective văduvele și orfanii de preoți au fost statorite în Sinoadele arhidiecezane din 1889, apoi din anul 1899 și în urmă în cel din 1906.

În urma acestor statute și decisiuni sinodale atât augmentarea fondurilor acestora, cât și dotațiunile, ce se dau din ele, în anii din urmă au luat un avânt îmbucurător, ele sunt însă cu toate acestea încă departe de a putea corăspunde pe deplin scopului lor.

2. Sistarea *cursului teologic biennial* și în consecuență hotărîre în privința desvoltării Seminarului teologic arhiepiscopesc din Blaj astfel, încât acela să poată cuprinde atâta alumnii, cât să ajungă pentru prevederea tuturor parohiilor, cari vor deveni vacante, cu preoți deplin cualificați.

3. *Introducerea examenului prosinodal.*

4. *Chestiunea limbei de catehizare în școalele populare de stat* formează deja de mai mulți ani obiect de pertractare și discuțiune între Ven. Cler episcopesc al provinciei metropolitane de Alba-Iulia și Făgăraș

și între Dnul ministru reg. ung. al cultelor și instrucțiunii publice. „Stadiul de atunci al acestei chestiuni l-am făcut cunoscut Ven. Cler arhidiecezan prin Cerculariul de datul 24 Nov. 1908. Nr. 8768 (XC—1908).

„În decursul anului curent 1909 chestiunea aceasta a devenit atât de acută, încât am aflat de lipsă a o supune din nou deliberării Conferinței Vener. Cler episcopesc de Alba-Iulia și Făgăraș, care în ședința sa ținută în Blaj la 6 Septembrie 1909 s'a și ocupat cu această chestiune.

„Decisiunea adusă atunci din partea Conferinței episcopesci o vom împărtăși Ven. Sinod arhidiecezan spre luare la cunoștință și tot odată îi vom prezenta cu deamănuntul stadiul actual al chestiunii, dându-i astfel ocaziune spre a se putea ocupa cu ea.“

5. *Situația școalelor populare greco-catolice din Arhidieceză.*

Acei cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul trecut, cum și cei în restanță de pe mai mulți ani de mai înainte, sunt rugați respectuos, să binevoiască a-și achita datoria.

Prețul de abonament rămâne tot cel de până aci, care este indicat în fruntea foii.

Administrațiunea.

Noutăți.

Știri personale. Sâmbăta trecută a reîntors cu bine Esc. Sa Mitropolitul Victor, venind din Sarasău.

Din Arhidieceză. *Iuliu Nascu*, adm paroh. în Dumbrău, a fost numit paroh în Boos, în locul lui Bas. Podoabă, demisionat.

Pentru fondurile arhidiecezane. Se constată cu mulțumită primirea următoarelor contribuiri.

la f. *Deficienților*: dela Elie Câmpian G.-Szt.-Miklos, Ioan Doborean Corbu și Dion. Șolnai Cs.-Szt.-Domokos, câte 1 cor. Izidor Rus, Broșteni, 29-16 cor. Ioan Fulicea, Șinca, 14-32 cor.

la *Colecția cruceriiului*: George Pop, Zombor 5 cor.

la f. *caselor parohiali din Dumitra*: Aurel Marcu, Dumitra, 73-40 cor. Sim. Marcu Gârbova 4 cor. Aug. Marcu, Ciumbud 5 cor.

la f. *Internatului de fete*: Jacob Popa Blaj 10 cor. Avram Stoian, Oarda, 5 cor. M. Brumboiu, Tohan, 3-48 cor. Rom. Romanțan, Mărgău, 10 cor. Vas. Masca, Beiu 10 cor. Ioan Micu, Sevestreni 5 cor. X. Y Blaj 15 cor.

la f. *Orfanotrofului*: Aug. Cioba, Bord, intru amintirea repausărilor săi fii Cornel și Septimiu 20 cor. Colectați de Dr. V. Sotiu, la căsătoria clericului I. Magda 87-02 cor.

la f. *Studentilor bolnavi*: Lad. Hossu, Cluj 20 cor.

la f. *Mesei studenților*: Intru amintirea lui Nic. Bălan Viena, 57 cor. „Șercăiana” 50 cor. Oct. Bența colectați 30-10.

Sfințire de biserică. Curatorul bisericii gr-cat. din Archid cu toată onoarea invită la sfințirea de biserică, — efeptuindă prin Mon. *Niculae S. Aron*, v. protop. tractual, ca delegat mitropolitan, care act va avea loc la 11/24 Octomvrie. După sfințire va urmă banchet cu taxa 4 cor. de persoană, iar seara producție teatrală aranjată de tinerimea locală. Cei, cari nu vor primi invitări special — să se conzidere pe calea asta de invitați. *Ioan Macaveiu*, preot gr-cat.

Fundații. Regretatul vicar al Năsăudului Ciril Deac, a lăsat prin testament 7000 cor. bisericii din Năsăud, realitățile sale din Rușii-munți le-a testat bisericii de acolo, iar pentru fundațiunea făcută pentru copiii și orfanii de preot din vicariat a dăruit 57 mii coroane.

Știri literare. In editura tipografiei, „Neamul românesc” a apărut: *Cuvântări de înmormântare și pomenire din veacul al 16 până la jumătatea veacului al 19* retipărite și întovărășite de note de Nic. Iorga. Cuprinde 10 cuvântări alese, rostite la domni sau membri ai familiilor lor sau la alți frunțași de dincolo. Aci aflăm și celebrul cuvânt de pomenire pentru Ștefan Vodă rostit de Vartolomeiu Măzăreanu. Volumul acesta, pe care îl putem recomanda pentru frumoasele idei și limba-i tot atât de prețioasă, se vinde cu 80 bani. — In aceeaș editură a apărut *Poesii, Epigrame și Cugetări în proză* de A. C. Cuza, format mic, pag. 232 preț 1-50 lei. Sunt frumoase multe din aceste poesii, dar ceea ce ne face să le recomandăm sunt epigramele pline de spirit, dintre cari unele au ajuns în gura tuturor.

Convocare. Adunarea generală a „Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramurăș” se va ține în Sighet în localitățile convictului la 22 Oct. st. n. a. c. înainte de amiază la 11 oare. Obiectele de pertractare vor fi: Alegerea oficialilor Asociațiunii, a membrilor comitetului și a prefectului Convictului. Referadă despre percepțiunile și erogațiunile Asociațiunii, despre starea Convictului și despre colecta făcută pentru zidirea unui dormitor nou în Convict. Pertractarea propunerilor, cari sunt a să însinua la prezidiu înainte de ședință. — Din ședința Comitetului Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramurăș ținută în 19 Sept. 1909 în Sarasău. *Petru Mihályi*, prezident. *Tit Bud*, vice-prezident.

— În senzul §-ului 24 al statutelor „Reuniunii învățătorilor gr-cat. din ținutul Hațegului” se convoacă *Adunarea generală* a Reuniunii pe ziua 31 Octomvrie st. n. în biserica gr-cat. din Hațeg—Hátszeg.

— Adunarea din toamnă a desp. Dârgea (*Magyar-derzse*) a Reuniunii învățătorilor greco-cat. din Arhidieceasă să va ține la 31 Octomvrie st. n. a. c. în comuna Ciachi-Gârbou (Cs.-Gorbó) la care cu onoare să invită toți membrii și iubitorii de cultura poporului român. P. S. Mihaiu la 14/X 1909. *Vasilii Dumitraș*, inv. presidentul desp.

Expoziție de copii. In scopul promovării stărilor igienice și a îmbunătățirii condițiilor de trai ale populațiunii, „Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiu”, va aranja Mercuri, la 27 Oct. n. 1909, în comuna Orlat o expoziție de copii împreună cu distribuire de premii sau bani. Expoziția se va ține în salele școlii române. La expoziție de data aceasta se primesc numai copiii locuitorilor în Orlat cu vârsta dela 1 până la 4 ani. Se vor distribui 30 premii, în valoare de 150 cor. La aceste concurge Reuniunea agricolă cu 50 cor.; Comuna politică Orlat cu 50 cor.; Institutul de credit și economii „Brădetul” din Orlat cu 30 cor. și comuna bisericească gr-cat. Orlat cu 20 cor. Împărțirea premiilor se face în mod sărbătoresc la oare 2 d. a., ținându-se mai întâi în prezența jurului, a comitetului aranjator a exponenților și publicului întrunit conferența: medicului Dr. George Prunaș Cestiuni privitoare la expoziția de copii, și preotului Trandafir Scorobet. Intitulată „Evangelia prunciei”.

Masa studenților universitari din Cluj. La „Masa studenților academici Dr. Aurel Mureșian” dela 1 Iulie a. c. au intrat: venitul fundațiunii „Stroe Beloescu” coroane 44— „Noiana” institut de credit 20— Insoțirea din Apold 5— „Arieșana” institut de credit 20— Fondul diecezan din Gherla 100— „Cordiana”, Fofeldea 20— „Julia” institut de credit 20— „Progresul” din M.-Ilye 30— „Silvania” institut de credit 50— Emanuil Ungurean, avocat Timișoara 20— Dr. Demetriu Radu episcop Orade 100— „Bistritiana” institut de credit 40— Dr. Victor Mihály de Apsa, metropolit Blaj 500— Pentru administrația „Mesei studenților academici în Cluj.” *Diracțiuneu Economului.*

Avis. Am onoare a vă face cunoscut că mi-am deschis „*Atelier de dentistica*” în Cluj (Colozsvár) strada Kosuth Lajos Nro 1 etaj. Executez toate lucrările aparținătoare dentistice: plomburi de aur, argint, cement, porțelan și diferite amalgamuri. În atelierul tehnic se pregătesc danturi în cauciuc, celuloid, argint și aur precum și coroane de dinți în aur și platină. Pentru toate lucrările dau garanță. Prețuri moderate eventual plătire și în rate. Consultațiune în morburii de gură prin medic specialist. Ordinațiune în toată ziua dela 8—12 oare a. m., și dela 2—4 p. m. cu stimă *Virgil Muntean* rig. în medicină, dentist dipl.

Constituire. Pe anul 1909/910 societatea „Inocențiu M. Clain” a teologilor rom. gr-cat. din Blaj s'a constituit în modul următor: Președinte: Octavian Bugner, teol. an. IV. Vicepreședinte: Alexandru Lupeanu teol. an. III. Secretar: Ioan Popu, teol. an. IV. Cassar: Ștefan Suci, teol. an. III. Controlor:

Emilian Cosma teol. an. II. Vice-bibliotecar: Emil Tatar teol. an. I. Arhivar: Ioan Cosma teol. an. II. Notar: Ioan Crișan, teol. an. I. Econom: Victor Neamțu teol. an. III, și Iosif Bucur teol. an. I. *Comisia literară*: Nicolae Costea teol. an. IV. Vicențiu Pandrea teol. an. IV. Longin Corcheș teol. an. III. Victor Florea teol. an. III. Ioan Cedrea teol. an. II. Teodor Groza teol. an. II. Ioan Crăciunean, teol. an. I. Leonte Opris teol. an. I. Conducătorul corului: Ioan Dragomir teol. an. IV. Conducătorul orchestrei: Ioan Băcău teol. an. II.

— Societatea de lectură a elevilor dela Institutul pedagogic gr-cat. din Balázsfalva—Blaj în ședința de 13 Sept. s'a constituit pe anul școl. 1909/10 în modul următor: Conducător: M. On. Domn: Aurel B. Gaja prof. Prezident: Nicolae Mărginean an. IV. Viceprez: Octavian Isaic an. IV. Notar: Em. M. Irimie an. IV. Secretar: Dumitru Mărginean junior an. IV. Bibliotecar: Ioan German an. IV. vice-bibliotecar: George Cerghizau an. III. Cassar: Bratu Alexandru an. III. Controlor: Andreiu Boer an. II. Arhivar: Alexandru Toma an. IV. Vice-arhivar: Iuliu Fufezan an. III. Velțan Aurel an. II. Partenie Andone an. I. In comisiunea literară sau ales: Gavril Coroiu, Ioan I. Copăcean an. IV. Ioan Pecea, Nicolae Tănăsie an. III. Alexandru Leluțiu Octavian Petrean an. II. și Aurel Lucaciu an. I.

Se primește imediat o calfă și un ucenic, din familie bună în prăvălia de coloniale și delicatose alui ATANASIU BUTAR, în Blaj—Balázsfalva (58) 1-1

Cea mai îndărătnică tusă și alte îmbolnăviri ale organului de respirație de cari să pot îmbolnăvi tineri și bătrâni, să ușurează lesne prin Emulziunea-SCOTT. Deja câteva doze ajung, pentru-ca ori-cine să se convingă despre aceasta. Efectul miraculos al

Emulziei-SCOTT

zace în curățenia și puterea elementelor ei constitutive și a modului de producere, îndeplinit după speciala rețetă a lui SCOTT, prin ce aceasta devine ușor digestibilă, chiar și celui mai slab stomac.

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fil. Să capătă în toate apotecile.

Beți numai apă minerală ungară!

Societate pe acții pentru comunicație și export de ape minerale ungare. Budapesta, V., Báthory 5.

Intreabă-ți numai medicul și vei ști, că puterea vindecătoare a

Vanzarea exclusiv a următoarelor ape minerale:

Apă de Borszék fântâna principală contra podagrei > > Borszék fântâna Kossuth > > Borszék fântâna Boldizsár > > Bodok Matild > > Baross > > Borhegy	Apă de Boholt > > Vâlcele (Előpatak) > > F.-Rákos Mária > > Fehérkő > > Gloria > > Horgász—Hankó	Apă de Kászón-Jakabfalva > > Kászón fântâna principală (Salutaris conține iod și litium. > > Répát > > Székely-Selters > > Stoiceni (Stojkai)
--	---	---

și gustul ei plăcut nu se poate asemăna cu apele minerale artificiale.

apei minerale naturală

Cu apele noastre minerale ungare mai toate apele minerale străine se pot supleni.

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare).

8

Iată biserica lui Hristos și noima ei în istoria omenirii. Și noi ținem a împlini o sfântă datorință, când repetăm accentuăm, că biserica relevată până aci e unica biserică mântuitoare alui Hristos și din trecut și din prezent și pentru viitor, — căci așa o arată întreaga ei manifestare și toate vrednicile neperitoare câștigate în lungul vremilor și recunoscute de toți vrășmașii ei. Cine mai poate nega azi, după mai două mii de ani, că unic și numai în Scaunul Apostolic din Roma s'a adevărit zisa Mântuitorului: Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi biserica mea — și porțile iadului nu o vor învinge pe ea? (Mat. XVI. 18).

Ceice nu vor să recunoască adevărul acesta, n-au decât să arate o altă biserică mai meritoare decât aceasta a noastră, care după clasicele cuvinte ale abatelui Perreyve: a îndestolat în rând: pe jidovi, pe greci, pe răsăriteni, Egiptul, Roma, Galia, Germania, Britania, pe barbari șcl. să ne arete o biserică mai aleasă decât aceasta, a cărei credință înfocată o trec din neam în neam oameni de cea mai feliurită pricepere, fără să sufere și cea mai mică schimbare în această continuă premenire a sortii. Credința aceasta rămâne aceeași fie în graiul răsăriteanului Origene, fie la juristul Tertullian, fie la platonianul sf. Iustin, la eclecticul Clemente, la Cuvântătorul Ioan Gură-de-Aur ori la filozoful sf. Augustin. O primesc gânditori fantastici și poetici, ca sf. Grigoriu Nazianzenul, și suflete ca un sf. Atanasie. Nu se schimbă când trece din gingașa dialectică alexandrină în scrierile serioase și concise ale ocârmuitorilor bărbați romani, cum e un sf. Leone, un sf. Grigorie, la cari direcția practică e prevalentă. Și după ce a curățit și lămurit spiritul scâpărilor al acestor greci și a umplut cu farmecul sfânteniei geniul hotărât și puternic al acestor romani: — de-odată să recere, ca aceeași învățătură să corăspundă și barbarilor; să o poată pricepe frâncii însălbătăciți și să o primească goții și vandalii; dela armonicele hale boltite ale Panteonului și dela boscheturile inundate de miresme dulci ale Acropolului trece până — la stâncile Armorice (alias Bretania, provincie veche franceză până la 1491) și dela mările înghetate ale scoților ajunge în codrii Grisonilor (locuitorii unuia din cantoanele Helveției). După ce a desmetecit sufletele atenienilor și corintienilor din visările de aur ale harfei lui Hesiod și Homer — trebuie să se luti-părească în fantazia vagă și neînfrănată a barbarilor de nord, să stârpească dumnezeii poveștilor legendare și dumnezeii cruzi ai Edeei (colecție de poeme mitologice scandinave). Când mestecătura geniului grecesc și a dialecticii barbare produce scolastica — această credință cu învățăturile ei și aici trebuie să corăspundă, să roleze în subtilele războaie medievale, să tindă nutremânt activității școalelor și deșteptării grabnice a minților; să fie destul de puternică spre a

înfocă zelul cavalerilor și apoi a-l stâmpără și conduce; și să inspire vieată în marile epoece de războie. Vine apoi o nouă epocă de artă a renaissance-ului și astfel trebuie și a doua oară să steie în față biserica cu spiritul Athenei, ca după ce a ocrotit, mângâiat și organizat lumea în negrele vremuri de năvăliri: să o înfrâneze în extazul veacului al XV-lea ...

„Ce să mai spunem încă? Când se descopere dincolo de ocean lumea nouă, biserica aceasta trebuie să se apropie și de acestea nouă plaiuri, iar învățătura, care a corăspuns orașelor veacului XII. acum trebuie să poată crește și sfinți cetățenii Washingtonului.

„Vine Bacon, apoi Kepller, Newton, Leibnitz, Humboldt șcl. Științe noi iasă la suprafață. Cunoștința de popoare și limbi iau proporții tot mai mari astfel, încât nu, că ar înainta poate științele vechi, ci mai vârtos noi se încep. Se descoperă din ce în ce mai deaproape legile genezei comune, legea lățirilor străvechi a limbilor, neamurilor, și a celor dintâiu migrațiuni ale oamenilor.

„Se mișcă și scapără în lung Orientul... Desgroapă de sub bulgării pământului și de sub ruine inscripții vechi — și le desleagă tainele. Cât pentru epoca evangeliilor, aceasta o cunosc în grabă mai bine, decât noi zilele noastre. Cine ar fi cugetat, că un englez, Schmith va jertfi un lung și minunat drum de studiu pe mare atingând toate punctele staționare descrise în „Faptele Apostolilor“ ale sf. Pavel și că în călătoria aceasta a lui va examina după toate normele geografiei de azi, a rozei vânturilor și a vechiului mod de navigațiune: toate părțile drumurilor de corabii, toate punctele de munți atinși, toate direcțiile de vânt și coveiturile — bunăoară cum ar controla un contra admiral memoriul unui căpitan de marină. Iată astfel de dovezi, la cari de bună seamă nu s'a gândit nici Sfântul Pavel, nici istoricul lui; Sf. Luca. (Perreyve: Entretiens sur d'Eglise catholique I. pag. 430—441 V. Bougaud: A kereszténység és korunk IV. 147—150).

Apoteosa aceasta strălucită — precum vedem — vorbește mai pe sus de orice elocuență și este cu atât mai prețioasă, ca până la cel din urmă cuvânt: nu-i decât fapt real semnat în istoria omenirii.

*

S'a așezat deja de mult tăcerea și pustie deșertă pe ruinele împărățiilor păgânești au amuțit și ucenicii lui Pitagora, Socrate, Platone și în parte ai lui Aristotele; a amuțit și străbunul for roman ca tribunalele retorilor, cu toții lor de odinioară; numai amintirile ne mai șoptesc timide, că și acestea au viețuit vre-odată: în schimb s'a ridicat o altă catedră; un nou Sion s'a înălțat în însăși Roma, centrul păgânului luxurios de pe vremuri, ca să vestească săracilor evangelia (Mat. XI. 5, Luc. VII 22). și prin trânsii întregii lumi, iar în biruința acestei evanghelii să se împlinescă graiurile Mântuitorului Dumnezeu: Iată eu cu voi voi fi în toate zilele până la capetul lumii (Mat XXVIII. 20).

Așa a înaintat biserica și cu dânsa noi căci la sinul ei am crescut cu toții.

Nu biserica aceasta are lipsă de noi, ci noi avem lipsă de dânsa. Ea a fost și va fi în totdeauna; — și precum multele neamuri, împărății și puteri ale trecutului s'au urzit, au trăit, s'au bucurat, au suferit și s'au prăpădit în fața ei — simbolizând palpabil sorocul celor trecătoare în asemănare cu adevărul de veci — tot așa și noi, cari ne-am trezit în sinurile acestei matrone dumnezeiești, în trânsa avem să trăim și tot în brațele ei vom avea să trecem la odihna vieții de veci.

Că apoi e multă perfidie în lume, și că vrășmașii — cari necinstesc această sf. biserică — vor stărui în nelegiuirea lor să-și amuțescă conștiința, care-i probezește aprinzând ură asupra bisericii lui Hristos: injurându-i altarele și slujitorii devotați — a fost și e lucru știut; însuși Mântuitorul zice: dacă m'au prigonit pe mine și pe voi vă vor prigoni (Ioan XV. 20.) adaugă însă totodată la Mateiu, că: nici porțile iadului nu vor putea învinge biserica.

Într'alt loc Mântuitorul, știind și prevăzând greutățile, cari umplu de durere sufletul apostolilor și-i amăresc întru zeul lor — le grăește: voi sunteți triști, dar tristețea voastră se va preschimba în bucurie (Ioan XVI. 20). Astfel Mântuitorul.

Noi însă nu uităm și aceea ce grăește contrariilor: Vai omului aceluia prin care se naște scandal (Mat. XVIII. 7.); Vai vouă conducători orbi, cari ziceți: „Oricine va jură pe biserică, nu-i nimic.“ (Mat. XXII. 16).

Dumnezeu Mântuitorul și-a arătat dragostea față de această biserică, care: a înfruntat toate urgiile neamurilor; și a văzut perind pe rând toți dușmanii — și din mică, fireavă, umilă ce eră, s'a înputernicit și s'a umplut de mărire și în manifestarea ei defără așa, încât azi n'are păreche între celelalte împărății ale pământului nici ca vechime glorioasă și meritorie pentru întreaga noastră cultură modernă, nici ca universalitate și nici ca unitate. Despre sfântenie nu poate fi asemănare între ea — ca împărăție văzută — și alte împărății, căci lipsește „terțul comparațiunii.“ Ca împărăție apoi cu for intern cu atât mai puțin poate fi asemănată.

Realitatea e, că: înaintează fără să tremure de frică, și biruind pătrunde prin ceața vremurilor propovăduind neobosită ce i-s'a încredințat: împărăția lui Dumnezeu — Fapte mari vorbesc aici — și Doamne, căți n'o înțeleg încă, — sau nu voesc s'o înțeleagă?! Fericiți cei ce aud cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc pe el! (Luc. XI. 28.)

(Va urmă).

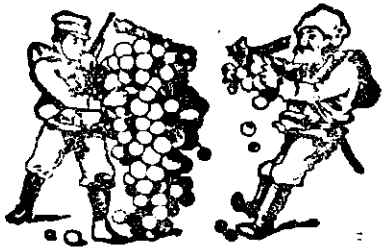
Bibliografie.

A apărut:

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de Societatea „Inocențiu M. Clain“ a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă și interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. Să află de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responz.: Augustin Gruția.

Prima pepinerie de viță de vie pe Târnava mică.

Proprietar: **Frideric Caspari**

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, se garantează veritabilitatea speciei.

Binevoii a cere Prețurile ilustrat!

În prețurile se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoștință verbal sau în scris, despre vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.

(57 1 20)

O casă de vândut

în **Orăștie** pe drumul țării (dela gară) constătoare din prăvălie, crișma și trafică, 3 odăi de locuit, culină, 2 pivniți, poduri aranjate pentru diferite soiuri de bucate, fântână cu apă bună, grajd și șopru, curte mare pardosită. — tot acolo o a doua locuință nou edificată constătoare din 2 odăi, 2 culine, cămară, șopru și curte separată casă liberă de dare, -- toate cu țiglă aco-

perite și provăzute cu lumină electrică. Circulație mare în tot decursul anului, fiind în apropierea târgului de săptămână Vinerea și Sâmbăta, și fiind în drumul dela gară. — Se vinde din mână liberă.

Banii se pot plăti și pe rând!

Adresa:

Ioan Oprean,
crășmar, Orăștie (Szászváros) Hunyadm.

(56) 1-1

se adresează, cine dorește a-și procura varietăți autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuire, fructe cu boabe, pueți, etc.

Vițe altoite

(calitate superioară)

viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit.)

(49) 2-12

Viță altuită!

(55 1) - 5

Viță altuită!

Viță altuită!

De vânzare:

Un cuant mai mare de altoi de viță cl. I-mă, altuiți în viță americană („*Riparia portalis*“) după metoda cea mai bună (altoirea în mușchi) în următoarele specii:

Soiuri pentru vin alb:

Rizling italian	(Olasz Rizling)	1000 bucăți = 200 cor.
Rizling de Rin	(Rajnai Rizling)	„ „ = 200 „
Gouveși, Iordovană	(Iárdovány)	„ „ = 220 „
Traminer	(Pires tramini)	„ „ = 200 „
Galbini	(Mézes fehér)	„ „ = 200 „
Rulendi	(Ruländer)	„ „ = 200 „
Smighiră	(Som, Furmint)	„ „ = 200 „
Ezerjó		„ „ = 200 „
Bacator		„ „ = 200 „
Silvan verde	(Zöld Szilvány)	„ „ = 200 „
Grași	(Kövé Szőlő)	„ „ = 220 „
Semilon Blank		„ „ = 200 „
Slancamca	(roșie)	„ „ = 240 „
M. Croquant		„ „ = 220 „
Mustoși	(Mustos fehér)	„ „ = 200 „
Mestecați	(Vegyes)	„ „ = 200 „
Altoi cl. II.		„ „ = 80 „

Soiuri pentru vin roșu:

Burgundi mare	(Nagy Burgundi)	100 buc. = 200 cor.
Lugojană neagră	(Nemes Kadarka)	„ „ = 200 „
Carbenet frank		„ „ = 200 „
Merlot		„ „ = 200 „

Soiuri de desert (csemege):

Chasselas blanc croquant	(alb)	100 bucăți = 22 cor.
Chasselas rouge croquant	(roșu)	„ „ = 22 „
Chasselas Napoleon	(alb)	„ „ = 22 „
Muscat Lunel	(alb)	„ „ = 28 „
Muscat Otonel	(alb)	„ „ = 30 „
Muscat Hamburg	(negru)	„ „ = 30 „
Muscat Passatutti	(alb)	„ „ = 24 „
Kosuth Lajos	(alb)	„ „ = 30 „
Milenium	(alb)	„ „ = 30 „
Oriașul de Genua	(Genua óriás)	(alb) „ „ = 40 „

Altoi de 2 ani; bucată costă cu 4 fl. mai mult.

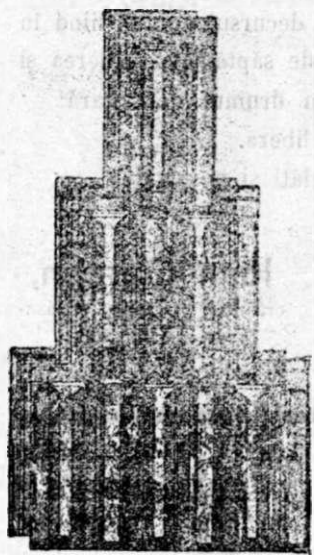
Viță americană (sălbatică): circa: 1000,000 bucăți (loze).

Riparia portalis clasa I-mă dela 6 mm. în sus groasă 45 cm. lungă	1000 bucăți = 16 cor.
Rupestris monticola	„ „ = 20 „
Riparia portalis cl. I-mă dela 6 mm. în sus groasă 120 cm. lungă (dela care se pot face 3 bucăți) (altoi cu rădăcină)	„ „ = 48 „
Viță nobilă (europeană) dela 6 mm. groasă 45-50 cm. lungă (mai multe soiuri)	1000 buc. dela 8 cor. în sus.

Acția cari au trebuință de viță sălbatică pentru altuit, sunt rugați ași face comanda cel mult până în 10 Noembrie 1909 și totodată a-mi face cunoscut cât de lungă să fie tăiată; după 10 Noembrie prețurile viței sălbatice se vor urea (ridica). La comandă rog, a se trimite 1/2 anticipațiune, adresa să se scrie ligibil indicându-se postu sau stațiunea căii ferate. Pachetarea să va face cu îngrijire socotindu-se șpesele proprii. Reclamațiunile să i-au în considerare dacă sunt făcute imediat după primire. La comanda mai mari vând și pe schimb pe lângă cavenți bunii, termenul solvirii 1 Octombrie n. 1910.

Sâncel—Szancsul, u. p. Balázsfalva.

Ioan Bărbat,
Inr. producător de altoi.

Țigla Bohn de Nagyikikinda.

In propriul interes.

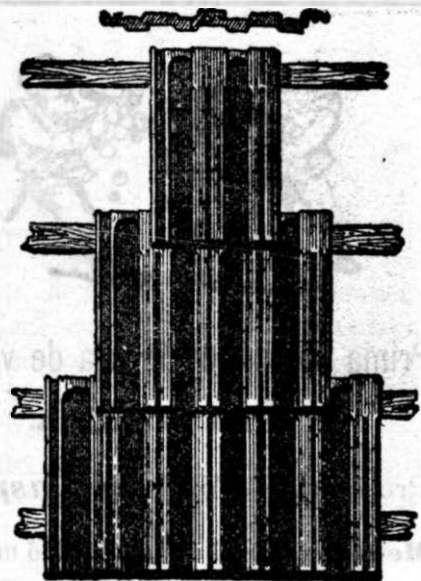
Primește numai **BOHN**
țigladin Nagyikikinda și Zsomboly respin-
gând ori ce altă țigla de calitate in-
ferioară pentru că numai

țigla Bohn e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mostre și catalog.

Fabrica de țigle Bohn — Zsomboly.

(27) 14—?

Țigla Bohn de Zsomboly.

Băile Buziaș

Phönix apă mi-
nerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect
contra morburilor de rărunchiu, de
beșică, contra catarului cronic de
rărunchiu, contra formării nisipului
și a petri în beșica de apă. Reco-
mandată de medici. Depositul prin-
cipal e la Gelb I. Blaj.

(35) 10 - 12

„Recomandăm proprietarilor de vii
cu toată căldura tovarășia românească
„Mugurul“ însoțire economică-comercială
în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde
altoie de viță de vie de toate speciile pe
cum și viță americană cu și fără rădăcină
și la dorință însoțirea dă instrucție gratis
ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 48 - 52

Traian A. Todorescu,

producător de vinuri în Világos (Șiria)
liferează vinuri foarte bune, și curate
după dealurile cele mai renumite,
de la 50 ltr. în sus (în engros) cu pre-
țuri moderate depozitari: Musca-ma-
derat, Galșa, Șiria, Covasint, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la
dorință prospecte gratuite.

(49) 47—52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timisoara-Fabric

(46) 46—52

se recomandă spre pregătirea clopoteilor
nouă, pe cum la turnarea de nou a clopo-
telor stricate, mai departe spre facerea de
clopote întregi armonioasă, pe lângă ga-
ranție pe mai mulți ani, provăzute cu ad-
justări de fer bătut, construite spre a le în-
toarce cu ușurință în ori ce parte, îndată
ce clopotele sunt bătute de o latură prin
aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu
deosebire recomand

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe
ori premiate, cari sunt provăzute
în partea superioară — ca violina —
cu găuri după figura S și pentru
aceea au un ton mai intensiv, mai
limpede, mai plăcut și cu vibrarea
mai voluminoasă, decât cele de sis-
tem vechiu, așa, că un clopot pa-
tent de 327 kg. este egal în tonul
unui clopot de 461 kg. făcut
după sistemul vechiu. Mai departe
se recomandă spre facerea scaune-
lor de fer bătut, de sine stătă-
toare, — spre preadjustarea clo-
potelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de
toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu (45) 46 - 52

intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),
asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune.
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse
economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul
morții și cu termen fix. asigurări de copii, de
zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a
capitalului.

Valori asigurate contra in- capitale asigurate asupra
cendiuului: vieții:
95.816.412 coroane. 9.882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru
capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu
I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița,
Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din
toate comunele mai mari.